

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת מקץ תשפ"א

(שנה ה', גליון 174)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
17:56	17:19	16:03	ירושלים:
17:52	17:20	16:17	תל אביב:
17:52	17:18	16:06	חיפה:
17:52	17:22	16:21	באר שבע:

פרשת מקץ התשפ"א

"כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין"

א. "ויהי מקץ שְׁנַתִּים יָמִים, וּפְרָעָה חָלַם, וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר", (בראשית, מא' - א').

"וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפְתַר אֵין אֵתוֹ, וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ, לֵאמֹר, תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפִתְרָתוֹ. וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרָעָה, לֵאמֹר, בְּלַעְדֵּי, אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרָעָה", (בראשית, מא', טו' - טז').

"וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל פְּרָעָה, חֲלוֹם פְּרָעָה אֶחָד הוּא, אֶת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הַגִּיד לְפְרָעָה", (בראשית, מא' - כה').

"וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, אֲחֵרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת, אֵין נִבּוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ. אֵתָה תִּתְּנֶנִּי עַל בֵּיתִי, וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי, רַק הַכֶּסֶף אֶגְדֹּל מִמֶּךָ. וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, רְאֵה נִתַּתִּי אֹתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּסֶר פְּרָעָה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ, וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף, וַיִּלְבַּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ, וַיִּשֶׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צַנְאוֹ. וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אַבְרָהָם, וַנִּתְּנוּ אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, אֲנִי פְרָעָה, וּבְלַעְדֵּיךָ - לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּקְרָא פְרָעָה שֵׁם יוֹסֵף, צִפְנַת פַּעֲנָח, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אֶסְנַת בַּת פּוֹטִי פְרַע כַּהֵן אִן לְאִשָּׁה, וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעֹמְדוֹ לְפָנֵי פְרָעָה מִלֶּךְ מִצְרָיִם, וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלְּפָנֵי פְרָעָה, וַיַּעֲבֹר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם", (בראשית, מא', לט' - מו').

ב. בפסוקים המובאים לעיל, שומא עלינו ליתן את הדעת בכמה דקדוקים, וכדלהלן:

א. במאמר פרעה אל יוסף:

"וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפְתַר אֵין אֵתוֹ, וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ, לֵאמֹר, תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפִתְרָתוֹ",

- יש להבין, מהו "לאמר", שכן, גם ללא מילה זו, היה הפסוק מובן.
- ב. במאמר יוסף אל פרעה:
"וינען יוסף את פרעה, לאמר, בלעדי, אלהים יענה את שלום פרעה",
יש להבין, מהו "לאמר", שכן, גם ללא מילה זו, היה הפסוק מובן.
- ג. במאמר יוסף אל פרעה:
"וילאמר פרעה אל יוסף, אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת, אין נבון וחקם
כמודך",
יש להבין, מפני מה האמין פרעה, לפיתרונו של יוסף הצדיק.
- ד. במאמר פרעה אל יוסף:
"אתה תהיה על ביתי, ועל פיד ישק כל עמי, רק הכסא אגדל ממך. וילאמר פרעה אל
יוסף, ראה נתתי אתך על כל ארץ מצרים",
יש להבין, היאך מסר את שלטון האומה המצרית -
לאיש זר, נער, עבד, עברי, שנוא נפשם.
- ג. על הפסוק (בראשית, א' - ב'):
"והארץ היתה תהו ובהו, וחשך על פני תהום, ורוח אלהים - מרחפת על פני
המים",
דרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה ב', ד'):
" 'וחשך' - זה גלות נון,
שְׁחֻשִׁיכָה עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרוֹתֶיהֶן,
שְׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת לָהֶם, כְּתָבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר¹, שְׁאִין לָכֶם חֶלֶק בְּאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל",

¹ בטעם הדבר, שרצו שיכתבו על "קרן השור", מצינו במפרשי המדרש, ב-ב' אנפי:

א. או שהשור, מרמז על "חטא העגל". וכביכול, שרוצים היוונים להזכיר להם את מעשה העגל,

ב. או, בכדי שגם בהמותיהם, יכריזו, נגד הקב"ה, ח"ו.

ויש לעיין בזה :

וכי על ידי שיכתבו כך, כבר לא יהיה להם חלק בא-להי ישראל, ח"ו.

ד. והנה, על קושיות גי-ד', שהובאו בדברינו באות ב' -

מפני מה האמין פרעה ליוסף, ומפני מה מינהו לשליט בארצו,

ביאר ^{2 3} ה"סבא מקלס" זיע"א :

"כי ראה בו פרעה יראת שמים ⁴ ...

² הובא בספר הקדוש "שיחות מוסר" (מאמר כב', עמוד צג'), למרנא מו"ר ר' חיים ליב הלוי שמולאביץ זיע"א.

³ הגה"ק רבי שמחה זיסל זיו זיע"א.

⁴ כתב השו"ע (או"ח, סי' א', ס"ג), וז"ל:

"ראוי לכל ירא שמים, שיהא מיצר ודואג על חרבן בית המקדש".

עוד כתב השו"ע (יו"ד, סי' רפז', ס"ב), וז"ל:

"בית שיש לו מזוזה מכאן ומכאן, וכפה כמין קשת על שתי המזוזות במקום המשקוף,

אם יש בגבה המזוזות י' טפחים או יותר, ח"ב,

ואם אין בו י' טפחים, פטור, מפני שאין לו משקוף",

וכתב על זה הרמ"א, וז"ל:

"וכל שכן פתח שאין לו גבה עשרה טפחים, דפטור ממזוזה.

המנהג נתפשט במדינות אלו, דרב עולם סומכין על מזוזה אחת שעושין על פתח בתיהם, ואינו נכון, ואין להם

על מה שיסמכו.

לכן, כל ירא שמים יתקן ביתו כדינו בכל הפתחים החיבים".

והדבר צריך ביאור:

מהו ירא שמים.

והביאור בזה, הוא על פי מאמר שלמה הע"ה (שיר השירים, א' - ח'), "צאי לך בעקבי הצאן":

והיינו, השו"ע שכתב "ראוי לכל ירא שמים", הוא בעצמו ילמדנו מהו "ירא שמים".

דהנה, ב-ט' מקומות בחלק או"ח, כתב רבינו השו"ע, שירא שמים צריך לחוש לדברי המחמירים:

א. בסימן ט', סעיף ו'.

ויראת שמים, עושה את האדם לבר סמכא,

והכל מתבטלין, ומבטלין עצמם בפני יראת שמים באמת".

ולחידוד הדברים, נעתיק בזה, לדבריו⁵ של מו"ז הגה"ק רבי ישמ"ח עובדיה זיע"א, וז"ל:

- ב. בסימן טו', סעיף ד'.
- ג. בסימן לב', סעיף כ'.
- ד. בסימן לד', סעיף ב'.
- ה. בסימן קסח', סעיף יג'.
- ו. בסימן רב, סעיף יא'.
- ז. בסימן רפה', סעיף ב'.
- ח. בסימן שכג', סעיף ז'.
- ט. בסימן תקצ', סעיף ד'.

וכמו כן, ב-ד' מקומות בחלק יו"ד, כתב רבינו השו"ע, שירא שמים צריך לחוש לדברי המחמירים:

- א. בסימן סד', סעיף טו'.
- ב. בסימן קפא', סעיף יא'.
- ג. בסימן ערה', סעיף ב'.
- ד. בסימן שלא', סעיף צו'.

ומכל המבואר, למדנו:

שההגדרה האמיתית והיחידה ל"ירא שמים",

הינה, אדם שמקפיד בכל מעשיו וענייניו, לנהוג כפי מה שכתוב בשו"ע -

ללא נטיה לכאן ולכאן.

ובסוף אות ט', יתבאר בע"ה שישנם ד' שלבים בכדי לזכות לדרגה זו,

והמתבונן, יראה, שאין הדברים סותרים למה שכתבנו כאן -

כיוון, שרק הזוכה לאותם ד' השלבים, הוא משים על ליבו לדקדק בכל אותם המקומות שהזכיר בהם

השו"ע את הנהגת "ירא שמים". והדברים ברורים ופשוטים.

⁵ בספרו הקדוש "תורה וחיים" עה"ת, על פרשתן.

"מצינו בחלומות של שר המשקים ושר האופים, שלא בקשו מיוסף לפתור חלומותיהם,

ואדרבא, מצינו שיוסף דרש מהם לספר לו חלומותיהם -

כמו שאמר ⁶, 'הָלוֹא לְאֱלֹהִים פְּתָרָנִים, סִפְרוּ נָא לִי,

שְׂמֵזָה, מוֹבֵן, שֶׁהִיא בְּקִי, וּמוֹבֵטַח בִּי-ה' לְהַבִּין אֶת הַחֲלוֹם וְאֵת שְׂבֵרוֹ.

זהו שאמר, 'וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ, לְאֹמֵר, תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפָתֵר אֶת־י -

שאתה ⁷, דורש ואומר, שתשמע חלום לפתור אותו ⁸.

על זה השיב יוסף, 'לְאֹמֵר, בְּלַעְדֵּי ⁹,

רוצה לומר, שאין אני סומך על חכמתי, כמו שכתב בתרגום אונקלוס ¹⁰,

רק שאני מתפלל אל הא-להים, הנותן חכמה, ומפיו דעת ותבונה, להודיעני פשר דבר ¹¹,

וכמו שאמר שם ¹², 'הָלוֹא לְאֱלֹהִים פְּתָרָנִים, סִפְרוּ נָא לִי.

⁶ בראשית, מ' - ח'.

⁷ היינו, מאמר פרעה ליוסף הצדיק:

אתה אומר, שתוכל לשמוע חלום ולפתרו.

⁸ ובזה, תתיישב הקושיא ה-א', שהובאה באות ב',

שכן, לפי זה, המילה "לאמר", אינה מיותרת.

⁹ 'וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרַעֲהוּ, לְאֹמֵר, בְּלַעְדֵּי, אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲהוּ."

¹⁰ "וְאֶת־יֹסֵף יֹסֵף יֵת פְּרַעֲהוּ, לְמִימַר, בְּרַ מִן חֲכָמַי, אֲלֶהֶן מִן קֶדֶם :: - יִתְּנֵב יֵת שְׁלָמָא דְפְרַעֲהוּ."

¹¹ ובזה, תתיישב הקושיא ה-ב', שהובאה באות ב',

שכן, לפי זה, המילה "לאמר", אינה מיותרת.

כי פירוש מילה זו, היא:

מה ששמעת עלי, שאני מבקש מאנשים לספר לי את חלומותיהם, ושעל ידי כך אני פותר להם אותם,

אין הדבר מחוכמתי, אלא, רק מחוכמת הקב"ה.

באופן, שאין האמירה שאמרתני ¹³, 'ספרו נא לי', שייכא לדידי,
שאיני סומך, אלא, על האלהים,
ואת אשר ישים בפי, אותו אדבר.
וגם עתה, אני מתפלל, שה- 'אלהים יענה את שלום פרעה',
שיענני, ויעמידני על האמת, להגיד שלום פרעה.

ואם כן, ב' דברים נתבארו לנו בעניינו של יוסף הצדיק, ב' דברים ששורש אחד
להם:

- א. שהיתה בו יראת שמים גדולה, ופרעה ראה זאת על פניו,
 - ב. שיראת שמים זו, הביאתו, להכיר שאין לו משל עצמו כלום, ושהכל הוא
אך ורק מהקב"ה.
- ומעתה, נוכל להשכיל ולהבין, את דבריו המתוקים מדבש, ¹⁴ של הגה"ק רבי
ישראל אביחצירא זיע"א, וז"ל:
"ויובן ¹⁵, בהקדים דברי רבותינו ¹⁶, שכל מקום שנאמר 'לאמר', הכוונה על גילוי
עריות ¹⁷ ...

¹² בראשית, מ' - ח'.

¹³ בראשית, מ' - ח'.

¹⁴ בספרו הקדוש "אהבת ישראל", על פרשתו, עמוד 143.

¹⁵ היינו, קושיות א'-ב', שהובאו בדברינו באות ב',

בעניין "לאמר", שמצינו אצל פרעה ואצל יוסף.

¹⁶ סנהדרין, נו' ע"ב.

¹⁷ שם בגמרא:

"לאמר' - זו גילוי עריות,

וכן הוא אומר (ירמיה, ג' - א'), 'לאמר, הן ישלח איש את אשתו, והלכה מאתו, והיתה לאיש אחר'."

ועיין בספר "מרגליות הים" (להגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל):

שהמילה "לאמר", נדרשת מלשון "מאמר",

והנה, אמר פרעה ליוסף, 'וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ, לֵאמֹר -

והכוונה, שחטאת בעניין אשת פוטיפר,

ואם כן, כיצד יתכן שתשמע חלום לפתור אותו.

'וַיַּעַן יוֹסֵף ... בְּלִעְדֵי, אֱלֹהִים' -

יובן, בהקדים דברי הרב האר"י זצוק"ל, כי הפוגם בריתו, פוגם בשם אלהים,

וזהו שאמר יוסף לפרעה -

'בְּלִעְדֵי, אֲנִי לֹא פִגַּמְתִּי בְרִיתִי בְּאִשְׁתּוֹ פוֹטִיפָר,

והראיה, 'אֱלֹהִים', שם אלהים שלם, ולא נפגם, חס ושלום ¹⁸."

ה. ולהמבואר בעניין קדושתו של יוסף הצדיק, נראה, היאך הכיר פרעה בכך,

דהנה, על הפסוק (בראשית, מא' - לט'):
'וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל יוֹסֵף, אֲחֵרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת, אֵין נְבוֹן וְחָכָם

כְּמוֹדְךָ,"

מצינו ג' ביאורים, בדברי רבותינו זיע"א, וכדלהלן:

א. כתב ¹⁹ ²⁰ בספר "בית הלוי", וז"ל:

"שאמר לו פרעה, יהיה כדבריך שאינך חכם, רק ה' הגיד לך.

עם כל זאת, אחרי ש-ה' הגיד לך כל זה, 'אין נבון וְחָכָם כְּמוֹדְךָ',

דכל מעלות של החכם, הוא להיות יודע ורואה את הנולד ...

ואחרי ש-ה' מגיד לך, הרי אתה חכם יותר מכל החכמים ²¹."

והיינו, לשון ביאת זנות.

¹⁸ ובזה, יתיישבו לנו קושיות א'-ב', שהובאו בדברינו באות ב', ודוק.

¹⁹ על התורה, בפרשתו.

²⁰ להגה"ק רבי יוסף דובער הלוי סאלאווייציק זיע"א.

²¹ ובזה, תתיישב הקושיא ה-ג', שהובאה בדברינו באות ב'.

ב. כתב ²² מרן רי"ז הלוי סאלאווייציק זיע"א:
דכיוון שהתנאים לקבלת הנבואה, הינם ²³, "גיבור, ועשיר, וחכם, ועניו",
אמר פרעה ליוסף, אחרי שזכית לנבואה מאת ה' יתברך -
וכפי שאמרת בעצמך, "בְּלַעְדִּי, אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה",
מתבאר אם כן, ש"אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֶת כָּל זֹאת, אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךְ" -
שכן, אחרי שיש בדך נבואה, יש בדך כבר את כלל המעלות ²⁴.

ו. על הפסוק (בראשית, מאי - א'):
"וַיְהִי מִקֶּץ שְׁנַתִּים יָמִים, וּפְרַעֲה חָלַם, וַהֲנֶה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר",
דרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה פט', א'), וז"ל:
" יִקַּץ שָׁם לַחֲשָׁדִי ²⁵, זָמַן נָתַן לְעוֹלָם, כִּמְהָ שְׁנַיִם יַעֲשֶׂה בְּאַפְלָה,
ומאי טעם יקץ שם לחשד', שְׁכָל זָמַן שֶׁיִּצָּר הָרַע בְּעוֹלָם, אִפְּל וְצַלְמוֹת בְּעוֹלָם -
דְּכַתִּיב, 'אָבָן אִפְּל וְצַלְמוֹת',
נִעְקַר יִצָּר הָרַע מִן הָעוֹלָם, אֵין אִפְּל וְצַלְמוֹת בְּעוֹלָם.
דְּבַר אַחֵר, 'קִץ שָׁם לַחֲשָׁד', זָמַן נָתַן לְיוֹסֵף - כִּמְהָ שְׁנַיִם יַעֲשֶׂה בְּאַפְלָה בְּבֵית
הָאֲסוּרִים,
כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ הַקֶּץ, חָלַם פְּרַעֲה חָלוֹם".
והנה, מדברי רבותינו ז"ל אלו, משמע:

²² בספרו הקדוש "חדושי מרן רי"ז הלוי", על התורה, בפרשתו.

²³ נדרים, לח' ע"א.

²⁴ ובזה, יתיישבו קושיות ג'ד', שהובאו בדברינו באות ב'.

²⁵ איוב, כח' - ג'.

"קץ שם לחשד', ולכל תקלית הוא חוקר, אָבָן אִפְּל וְצַלְמוֹת".

שרק אותם ה-ב' שנים, ששה יוסף הצדיק בבית האסורים "כתוספת",
נחשבים ל"חושך",

ברם, אותם העשר שנים שקדמו להם, אינם נחשבים ל"חושך",

על אף, שנשתעבד בהם, בדיוק כמו אותם השנתיים.

והדבר צריך ביאור גדול:

מה בין עשר השנים, לבין השנתיים.

ז. כהקדמה לביאור העניין, ביאר בזה²⁶ סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי
שליט"א, כדלהלן.

דהנה, המושג "חושך", אינו מציאות של העדר "אור", כפי שאנו חושבים,

מציאות "חושך", הינה, חומריות וגשמיות העולם הזה, הגורמת לאדם העדר
ראיית ה"אור" של העולם הבא.

מציאות זו, נרמזה בדרשת רבותינו ז"ל²⁷, על הפסוק²⁸ "וְהָאֲרֶץ הִיְתֵה תֵהוּ וְבֵהוּ,
וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים - מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם":

"וְחֹשֶׁךְ - זֶה גְלוּת יוֹן,

שְׁהַחֲשִׁיכָה עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרוֹתֶיהֶן,

שְׁהִיְתֵה אוֹמְרֵת לָהֶם, כְּתָבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר, שְׂאִין לָכֶם חֶלֶק בְּאֵלֵהי יִשְׂרָאֵל".

ובכדי לחדד ולהבין את העניין, ביתר שאת, יובאו בזה,²⁹ דבריו הקדושים של
הרמב"ן זיע"א, וז"ל:

"וכוונת כל המצות, שנאמין באלהינו, ונודה אליו שהוא בראנו,

והיא כוונת היצירה ...

²⁶ בספרו "ישרי לב", על התורה, חלק א', עמודים קצא'-קצד'.

²⁷ בראשית רבה, פרשה ב', ד'.

²⁸ בראשית, א' - ב'.

²⁹ שמות, יג' - טז'.

ואין אל עליון חפץ בתחתונים, מלבד, שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו.
וכוונת רוממות הקול בתפלות, וכוונת בתי הכנסיות, וזכות תפלת הרבים -
זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו, ויודו לאל שבראם והמציאם,
ויפרסמו זה, ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו ...
ומן הנסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בנסים הנסתרים,
שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו - עד שנאמין בכל
דברינו ומקרינו שכולם נסים,
אין בהם טבע, ומנהגו של עולם -
בין ברבים בין ביחיד,
אלא, אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו,
הכל בגזרת עליון"
ותורף דבריו הקדושים :
שכל מאורעותיו של האדם -
מאורעותיו הטובים, ומאורעותיו שאינם טובים -
הינם מושגחים ביד הבורא יתברך.
וללא שיגזור ה' יתברך על האדם, עונשים, אין שום נברא שבעולם יכול לו.
וכדרשת רבותינו ז"ל³⁰, על הפסוק³¹, "מִיִּהְיֶה מְצַעֲדֵי גֶבֶר כּוֹנֵן, וְדַרְכּוֹ יִחְפָּץ":
"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן, מכריזין עליו מלמעלה".
באופן, שכאשר האדם בעל אמונה גדול:
הוא תמיד נמצא במצב של "אור",
כיוון שהוא יודע, שאין רע יורד מן השמים,

³⁰ חולין, ז' ע"ב.

³¹ תהילים, לז' - כג'.

הוא יודע, שגם מה שכביכול נראה רע, הוא מושג בהשגחה פרטית ונפלאה
מהבורא ית"ש.

אך כאשר הוא חסר באמונה:

הוא נמצא במצב של "חושך",

שכן, הוא גורם לעצמו סבל גדול לאין ערוך,

והוא מייסר את עצמו, ייסרו תמידיים וממושכים.

ח. ולפי זה, המשך לבאר סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי שליט"א, לבאר
במתיקות נפלאה כדרכו בקודש, כדלהלן.

יוסף הצדיק, כאשר ירד מגדולתו, ונמכר לעבד - מכירה אחר מכירה, ונתנסה
בניסיון של העריות (ניסיון מבחינת דוכרא, וניסיון מבחינת נוקבא³²), ולאחר
מכן נכנס לבית האסורים במשך עשר שנים -

לא נפל לרגע קט לייאוש,

שכן, הוא ידע שהלכה כאביי³³, ש"יאוש שלא מדעת, לא הוי יאוש" -

ואם הוא נתון בזמן צרה וצוקה, אסור לו לאבד את דעתו, כיוון שהקב"ה מלווהו
על כל צעד ושעל.

³² אותה מרשעת, אשת אדונו פוטיפר, היתה מפתה אותו לדבר עבירה, יום יום,

וכדכתיב (בראשית, לט' - י'), 'וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף - יוֹם יוֹם, וְלֹא שָׁמַע אֶלְיָהָ, לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ, לְהִיּוֹת עִמָּה',

דהיינו, שהיה יצר העריות - דנוקבא, מפתהו יום יום לדבר עבירה.

והנה, מצינו בגמרא (סוטה, יג' ע"ב), ש-פוטיפר, קנה את יוסף הצדיק לעבד, לצורך עצמו. והיינו, לצורך
משכב זכור -

"אמר רב, שקנאו לעצמו" -

"למשכב זכור, מתוך יופיו",

דהיינו, שהיה יצר העריות - דדוכרא, מפתהו יום יום לדבר עבירה.

³³ יעויין בבא מציעא, כא' ע"ב.

ברס, כיוון שהקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה³⁴, וכמו שנאמר³⁵, "יבא אלהינו ואל יחרש, אש לפניו ותאכל, וסביביו נשערה מאד", כאשר אמר יוסף הצדיק לשר המשקים³⁶, "כי גנב גנבתי מארץ העברים, וגם פה לא עשיתי מאומה, פי שמו אתי בבור", ראה הקב"ה, לפי דרגתו של יוסף הצדיק, את אמירתו זו, כמעין טרוניה על מצבו.

ולפיכך, נתן לו הקב"ה "תוספת" של ב' שנים, ב' שנים אלו, באו לתקן אצלו, את מה שחשב לרגע קט למצב של "חושד"³⁷, בשונה ממה שחשב כל הזמן על מצב של "אור". ומשכך, דרשו רבותינו ז"ל על אותם ה-ב' שנים, את הפסוק³⁸ "קֶחַץ שֵׁם לְחֹשֶׁד" - כיוון שבאותם ה-ב' שנים, עלה ונתעלה יוסף הצדיק, ותיקן את אותו "חיסרון" דק מן הדק, וחזר שוב לדרגת "אור". ומכיוון שראו על פניו של יוסף הצדיק, "אור של יראת שמים", "היו דבריו נשמעים"³⁹, ומיד נשתכנע פרעה, שפתרון החלום הוא בדיוק כאשר פתר את יוסף, ומיד הבין, שהאדם המתאים ביותר להנהיג את מדינתו, הוא אך ורק יוסף הצדיק, אשר בכל זמן ועת "חי עם הקב"ה".

³⁴ יבמות, קכ"א ע"ב. בבא קמא, נ' ע"א.

³⁵ תהילים, נ' - ג'.

³⁶ בראשית, מ' - טו'.

³⁷ ובוודאי שאדם אחר, שאינו שייך כלל ועיקר בדרגתו של יוסף הצדיק, לא היה נידון כך, ואצלו לא היה מהווה הדבר "חיסרון" כלל וכלל.

³⁸ וכפי שהובא באות ו'.

³⁹ ברכות, ו' ע"ב.

ולפי זה, רצה סבי מו"ר שליט"א, לבאר את עניין "כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלהי ישראל":

מלכות יוון, רצתה שעם ישראל יחיה במצב של "חושך",

מלכות יוון, רצתה שעם ישראל לא ירגיש את הקב"ה בכל מעשיהם,

מלכות יוון, ידעה, שכאשר עם ישראל יחיה במצב של "חושך", אזי, ירידה גוררת עמה ירידה גדולה יותר.

ט. ובעזרת החונן לאדם דעת, לאור המבואר במאמר זה, אענה חלקי גם אני⁴⁰ - עני וערום מדעת, בעניין זה של "כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלהי ישראל",

ותפילתי, שיזכני ה' יתברך לכווין לאמיתה של תורה.

דהנה, כתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות חנוכה ה"א), וז"ל:

"בבית שני, כשמלכי וון גזרו גזרות על ישראל,

ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצות,

ופשטו ידם, בממונם, ובבנותיהם,

ונכנסו להיכל, ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות.

וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שרחם עליהם אלהי אבותינו, והושיעם מידם, והצילם,

וגברו בני חשמונאי הפהנים הגדולים, והרגום, והושיעו ישראל מידם, והעמידו מלך מן הפהנים,

וחזרה מלכות לישראל, יתר על מאתים שנה, עד החרבן השני".

ובמאמר הרמב"ם:

"וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול",

ביאר הי"ש משמואל"י⁴¹:

⁴⁰ מושאל מלשונו של הגה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א, בפיוטו הקדוש "מזמור שיר ליום השבת".

שהיוונים, לחצו את עם ישראל, לחץ בכל ענייני חלקי האדם,

כיוון שפגמו בקדושת הברית -

שכולל את חלקי האדם.

והיינו :

שהיוונים, גרמו לעם ישראל לפגום בקדושת הברית, פשוטו כמשמעו.

והנה, בברכת משה רע"ה קודם פטירתו, לבני יוסף, מצינו (דברים, לג' - יז') :

"בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וְקַרְנֵי רְאִים קַרְנָיו, בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו אֶפְסֵי אֶרֶץ, וְהֵם רַבְבוֹת אֶפְרָיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה".

והיינו :

שיוסף הצדיק, נקרא בשם "שור".

ואם כן, זוהי היתה כוונתם של היוונים, באומרם, "כְּתַבּוּ עַל קַרְן הַשּׁוֹר, שְׂאִין לְכֶם חֶלֶק בְּאֵלֵהי יִשְׂרָאֵל" :

"כְּתַבּוּ עַל קַרְן הַשּׁוֹר" - תפגמו בקדושת הברית, ואל תנהגו בדרכו של יוסף הצדיק,

וממילא, כבר "אִין לְכֶם חֶלֶק בְּאֵלֵהי יִשְׂרָאֵל", כי אז תסתלק הקדושה ממכם.

והנה, אנו מתפללים בברכת המזון :

"הַרְחֵמְנוּ, הוּא יִטַע תּוֹרְתוֹ וְאֶהְבֵּתוּ בְּלִבְנוֹ, וְתִהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבִלְתִּי נַחֲטָא, וְיִהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם".

ומשמע, שהשלב הראשון להגיע לידי "יראת שמים", הוא, אך רק על ידי "ידיעת התורה",

וזאת, מחמת מה שלימדונו רבותינו ז"ל⁴², "אִין בּוֹר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאֶרֶץ חֲסִיד",

⁴¹ פרשתן, זאת חנוכה, תרפח', ד"ה "עניין".

⁴² אבות, פ"ב מ"ה.

ואם כן, בהעדר "ידיעת התורה", עלול האדם ליפול בחטא העריות -

וכפי שמצינו בדבריו של הרמב"ם בסוף הלכות איסור"ב, וז"ל:

"גְדוּלָה מְכֹל זֹאת אָמְרוּ, יִפְנֶה עֲצָמוֹ וּמִחֲשָׁבְתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וַיִּרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקְמָה,

שְׂאִין מִחֲשָׁבֶת עֲרִיּוֹת מִתְגַּבְּרֶת, אֶלֶּא, בְּלֵב פְּנוּי מִן הַחֻקְמָה".

באופן, שבכדי להגיע לידי "יראת שמים" אמיתית, ישנם ד' שלבים:

א. ידיעת תורה,

ב. על ידי ידיעת התורה, האדם גודר את עצמו, וממילא, הוא מגיע לידי קדושה וטהרה,

ג. כאשר זכה לזה, הוא צריך לקיים בעצמו את דבריו של הרמב"ם "וַיִּרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקְמָה" -

והיינו, שאסור לו להסתפק במה שהוא יודע, אלא, שעליו ללמוד עוד ועוד,

ד. ואף על פי כן, צריך האדם להתפלל אל הקב"ה - "הֲרַחֲמֵנוּ, הוּא יִטַע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבֶּתוּ בְּלִבָּנוּ, כִּי אִם הַדְּבָרִים לֹא יִהְיוּ נְטוּעִים בְּלִבּוֹ, הוּא עֵלּוּל לֵאבֹדֵם.

ובאופן:

שכאשר ראה פרעה את יוסף הצדיק, הוא ראה לפניו "יראת שמים"⁴³,

וממילא, לא היתה לו אפשרות כלל וכלל, להסתפק ולהתלבט בזהות האיש העומד למולו,

ולכן, הוא מסר בידו את שלטון האומה המצרית -

כי למי שיש "יראת שמים", יש הכל.

ו. עבודת הימים הקדושים של ימי החנוכה, הם חידוד עניין ה"יראת שמים", במעשינו, ובכל הליכותינו,

⁴³ וכפי שנתבאר מתורתם של:

ה"סבא מקלם" זיע"א, ה"תורה וחיים" זיע"א, סידנא בבא סאלי זיע"א, מן רי"ז הלוי זיע"א,

ולהבדיל בין חיים לחיים, סבי מו"ר שליט"א.

עבודה זו, הינה עבודה מתמדת, וכמו שנתבאר לעיל,
ובפרט, שנפסקה הלכה כבית הלל⁴⁴, ש"מוסיף והולך".
וכאשר נוסף ונלך בעבודה קדושה זאת,
נזכה, להמעוט ולכבות את ה"חושך"⁴⁵, ב"אור הקדושה" - של תורה ויראת
שמים טהורה.
ואזי, יאמרנו עלינו דברי רבותינו ז"ל (ברכות, ו' ע"ב):
"**כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין ...**
אמר הקב"ה, כל העולם כולו לא נברא, אלא, בשביל זה ...
כל העולם כולו לא נברא, אלא, לצוות לזה".
יהי רצון, שנזכה לזה. אמן.

⁴⁴ שבת, כא' ע"ב.

⁴⁵ הוא היצר הרע, ומלכות יוון ותרבותה.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

משה חיון בן כוכה

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחה ע"ה •